

Саҳиҳ эътиқод ва унга зид бўлган нарсалар

﴿العقيدة الصحيحة وما يضادها ونواقض الإسلام﴾

[أوزبكي - Uzbek - Ўзбек]

Абдулазиз ибн Абдуллоҳ ибн Боз

2009 - 1430

islamhouse.com

﴿ العقيدة الصحيحة وما يضادها ونواقض الإسلام ﴾
« باللغة الأوزبكية »

عبد العزيز بن عبد الله بن باز

2009 - 1430

islamhouse.com

Аллома Абдулазиз ибн Абдуллох ибн Боз рахимахуллох

СОГЛОМ ЭЪТИКОД

Бисмиллахир рохманир рохийм

Аллохнинг ўзигагина хамду санолар, пайгамбаримизга салавот ва саломлар бўлсин!

Сўнг ...

Соғлом эътикод Ислом динининг асоси ва Умматнинг пойдевори бўлгани учун, бу суҳбатимизда у хакида сўз юритмокчиман.

Куръон ва суннатнинг шаръий далиллари билан маълумки, сўз ва харакатлар соғлом эътикоддан содир бўлсагина тўғри ва қабул бўлади. Агар эътикод бузук бўлса ундан келиб чиққан барча шохобчалар ботил бўлади. Аллох таъоло деди: **«Иймонга кофир бўлган банданинг амаллари бекор бўлади ва У охиратда зиёнкорлардан бўлади» (Моида:5)**

«Сизга ва сиздан аввал юборилган пайгамбарларга: «Агар ширк келтирсангиз амалларингиз бекор ва ўзингиз зиёнкорлардан бўласиз»- деб вахий қилинди» (Зумар:65). Бу маънодаги оятлар жуда хам кўп.

Куръон қарим ва расулуллох соллаллоху алайхи ва салламнинг суннатлари соғлом эътикоднинг Аллохга ва Аллохнинг фаришталари, китоблари, пайгамбарлари, охират куни, тақдирнинг

яхши ва ёмонига иймон келтиришда хулосаланишига далолат килади. Бу олти нарса Куръон Карим ва расулуллох соллаллоху алайхи ва саллам олиб келган соғлом эътиқоднинг асосларидир. Бу асослардан иймон келтириш фарз бўлган гайб ишлари келиб чиқади.

Аллох таъоло ва расулуллох соллаллоху алайхи ва саллам хабар берган барча нарса ва бу асосларнинг далиллари Куръон Карим ва расулуллох соллаллоху алайхи ва салламнинг суннатларида жуда ҳам кўпдир.

Аллох таъоло деди: **«Эзгулик – юзингизни шарк ва гарб тарафларга буришингиз эмас. Балки, эзгулик – Аллохга, охират кунига, фаришталарга, Китобга ва пайгамбарларга иймон келтирган кишининг (эзгулигидир)»** (Бакара:177)

«Пайгамбар ва муъминлар (пайгамбарга) индирилган нарсаларга иймон келтирдилар. Барчалари Аллохга, унинг фаришталари, китоблари, пайгамбарларига иймон келтирдилар (ва): «Бизлар Аллохнинг пайгамбарлари уртасини айримаймиз»- (дедилар)» (Бакара: 285)

«Хой муъминлар, Аллохга, Унинг пайгамбарига, шу пайгамбарига нозил қилган Китобга ва ундан аввал индирилган Китобларга ҳамда охират кунига иймон келтиринглар!» (Нисо: 136)

«Аллох само ва Ердаги барча нарсани билиши ва уларнинг хар бири Китоб (Лавхул-Махфуз) да ёзилган эканини ҳамда буларни билиш Аллох учун жуда ҳам осон эканини билмайсизми?!» (Хаж: 70).

Бу асосга далолат киладиган хадисалар ҳам кўп.

Шулардан бири имом Муслим ўзининг «Саҳих» китобида амирул муъминийн Умар ибн Хаттоб розияллоху анхудан ривоят қилган ва Жибрил алайхиссолату вассалом иймон хақида сўраган машхур хадисдир: «Расулуллох соллаллоху алайхи ва саллам Жибрил алайхиссолату вассаломнинг саволига: **«Иймон Аллохга, унинг фаришталари, китоблари, элчилари, охират кунини ва тақдирнинг яхши ва ёмонига ишонишингиздир»**- деб жавоб бердилар». Бу хадисни Имом Муслим ва Имом Бухорий Абу Хурайра розияллоху анхудан ҳам биров фарк билан ривоят қилдилар.

Демак, бу олти асосдан мусулмон киши Аллох таъоло. Охират ва бошка гайб ишлари хакида эътикод килиши керак бўлган барча нарса келиб чиқади.

Биринчи:

Аллох таъолога иймон келтириш

«Бандаларнинг Холики, ризкларини берувчи, сиру асрорларига қадар билувчи, уларга эҳсонлар килувчи ва итоатлиларга савоб, итоатсизларга жазо беришга қодир бўлгани учун ҳам, шериксиз ёлғиз ўзигина ибодат қилинишга лойиқ бўлган хақиқий илохдир»- деб иймон келтириш Аллох таъолога бўлган иймоннинг ажралмас қисмидир. Аллох таъоло шу ибодат учунгина инсон ва жинларни яратди ҳамда буюрди: **«Мен жин ва инсонларни ўзимгагина ибодат қилишлари учун яратдим. Мен улардан ризк истамасман ва менга таом беришларини ирода қилмайман. Дархақиқат, Аллох ризк берувчи ва буюк қудрат соҳибидир»** (Зориёт: 56-58).

«Хой одамлар, сизларни ва сизлардан аввал яшаб ўтган кишиларни яратган роббингиздан кўркинглари! (У) сизлар учун ерни тўшаган, самони тиклаган, осмондан сувни тушуриб, у билан сизлар учун ризк қилиб мева ларни чиқарган зотдир. Била туриб Аллох учун тенгдош қақирманглари!» (Бақара: 21,22).

Ушбу қақиқатни баён қилиш, унга даъват этиш ва унинг зиддидан оғохлантириш учун Аллох таъоло пайгамбарларни юбориб, қитобларни индирди. Аллох таъоло деди:

«Биз барча халққа: «Аллохгагина ибодат қилинглари ва тоғутдан узок бўлинглари!»- деб даъват этадиган элчини юбордик» (Нахл: 36)

«Биз сиздан аввал юборган хар бир пайгамбарга: «Мендан ўзга илох йўқ, менгагина ибодат қилинглари»- деб ваҳий қилганмиз» (Анбиё: 25)

«...Хақим ва Хақардор бўлган зот томонидан Оятлари мустаҳкам қилиниб: «Аллохгагина ибодат қилинглари» деб баён этилган Қитобдир. Мен сизлар учун оғохлантирувчи ва хушхабарқидирман-» (Худ: 1,2).

Бандалар килаётган дуо, хавф, умид, намоз, рўза, курбонлик, назр ва бундан бошқа Аллохга бўлган комил мухаббат ҳамда унинг буюклиги олдида ўта хокисорлик ила бўйинсуниш билан бирга рағбат ва кўркув каби ибодатларни Аллохнинг ўзи учунгина килиш – бу ибодатнинг хакикатидир.

Куръон каримнинг кўп кисми ушбу буюк асос хакида нозил бўлган. Аллох таъоло деди:

«Аллохга динни холис килиб сизнинг! Билингки, холис дин Аллох учундир» (Зумар: 2,3).

«Роббингиз ўзигагина ибодат килишингизга ҳукм килди» (Исро: 23).

«Кофирлар ёқтирмасаларда, Аллохга динни холис килиб дуо килинглар!» (Гофир: 14).

(Имом Бухорий ва Имом Муслимларнинг) «Сахих» тўпламларида Муоз ибн Жабал розияллоху анхудан ушбу хадис накл килинган: «Расулуллох соллаллоху алайхи ва саллам дедилар: **«Аллохгагина ибодат килиб. Унга бирон нарсани шерик килмаслик – бандалар зиммасидаги Аллохнинг хакидир»».**

Аллох таъоло бандаларига фарз килган Исломнинг беш рукни: «Аллохдан ўзга илох йўк ва Мухаммад Аллохнинг элчиси»- деб гувоҳлик бериш, намозни тўқис адо этиш, закотни бериш, рамазон ойининг рўзасини тутиш, кодир бўлган кишининг хаж килиши ва бундан бошқа шариат олиб келган фарзларга иймон келтириш – Аллохга бўлган иймондандир.

Бу рукнларнинг энг мухими «Аллохдан ўзга илох йўк ва Мухаммад унинг элчисидир»- деб гувоҳлик беришдир.

«Аллохдан ўзга илох йўк» деб гувоҳлик бериш, ибодатни Аллохнинг ўзи учунгина холис килиш ва бошқаларга ибодат килишни инкор этишни такозо килади. Шугина «Ла илаха иллаллох» нинг маъносидир. Яъни Аллох таъолодан бошқа сизинилаётган барча инсон, фаришта, жин ва бошқа махлукотларнинг хар бири сохта маъбуддир. Хакикий маъбуд эса, Аллох таъоло эслатиб ўтганидек, Аллохнинг ўзидир: **«... сабаби Аллох хакикатдир ва одамларнинг ундан бошқа сизинаётган барча маъбудлари ботилдир».**

Биз юкорида Аллох таъоло ушбу асос учун инсон ва жинларни яратиб, шунга буюриб, элчи ва китобларини юборганини эслатиб ўтган эдик. Шундай экан, сиз бироз фикр юритсангиз, ушбу асослар хакикати кўплаб мусулмонлар билмагани ва Аллох билан бирга бошка махлукларга сизинганлари, шу билан бирга Аллохнинг хакикий хаққини бошкалар учун сарф этганларини очик-ойдин билиб оласиз. Аллохнинг ўзи ёрдам берсин!

«Аллох барча оламнинг Холики, ишларини тадбирловчиси, уларни ўз илми ва кудрати билан хохлаганидек тасарруф этувчи, дунё ва охираатнинг подшохи, барча оламларнинг роббисидир. Ундан ўзга Холик ва Роб йўқ, У бандаларнинг ислохи ва дунё ва охираатдаги нажотига даъват килиш учун пайгамбар ва китобларни юборган. У бу ишларнинг барчасида шериги йўқ ягонадир». Шу нарсаларга ишониш Аллохга бўлган иймоннинг бир кисмидир.

Аллох таъоло деди: **«Аллох барча нарсанинг Холикидир ва У барча нарсага вакилдир» (Зумар: 62)**

«Дархакикат, роббингиз – Аллох самовот ва ерни олти кунда яратган, сўнгра Аршга кўтарилган. Кечани кундузга ўрайди, (кеча кундузни) шошилган холда талаб килади. Куёш, Ой ва юлдузлар унинг амрига бўйинсундирилган. Билинги, яратиш ва буюриш Унингдир. Барча оламлар роббиси бўлган Аллох буюкдир» (Аъроф: 54).

Куръон Карим ва расулуллох соллаллоху алайхи ва салламнинг ишончли суннатларида ворид бўлган Аллох таъолонинг гўзал исм ва буюк сифатларига **тахриф** (Куръон ва ишончли суннатда ворид бўлган исм ва сифатлар маъноларини ўзгартиш), **таътил** (Аллох таъолонинг исм ва сифатларни бекор килиш), **такйиф** (Исм ва сифатларнинг Аллох таъолода бўлишини ўз хохишига кура тасаввур килиш) ва **тамсил** (Аллохнинг исм ва сифатларини махлукларнинг исм ва сифатларига ўхшатиш) сиз буюкликига лойик суратда сифатлаш керак деб иймон келтириш ва кайфиятсиз тушуниш – Аллохга бўлган иймондандир. Аллох таъоло деди:

«У(Аллох)га ўхшаш бирон нарса йўқдир. У эшитувчи ва курувчи зотдир» (Шўро: 11)

«Аллох учун зарбулмасал килманглар! Аллох билади ва сизлар билмайсиз» (Нахл:74).

Бу – расулуллох соллаллоху алайхи ва салламнинг сахобалари ва уларга яхшилик билан эргашган «ахлуссунна валжамоа» нинг эътикодидир. Буни Имом Абул-Хасан Ашъа-рий раҳимахуллох ўзининг «ал-Маколот ан асхабил-хадис ва ахлиссунна» китобида нақл килди. Ундан бошқа кўплаб илм ва иймон ахллари бу каби сўзларни ривоят килдилар.

Авзоъий раҳимахуллох деди: «Зухрий ва Макхулдан (Аллохнинг) сифатлари баён килинган оятлар хақида сўралганида: «Оятларда қандай келган бўлса шундай тушунинглар!»- деб жавоб бердилар».

Валид ибн Муслим раҳимахуллох деди: «(Имом) Молик, Авзойи, Лайс ибн Саъд ва Суфён Саврий раҳимахуллохлар (Аллохнинг) сифатлари хақида берилган саволларга: «Оятларда қандай келган бўлса, шундай, қайфиятсиз тушунинглар!»- деб жавоб берганлар».

Авзойи раҳимахуллох: «Биз ва тобиинларнинг барчаси: «Аллох субхонаху Арши устида» деб айтар ва суннатда ворид бўлган сифатларга иймон келтирар эдик»- деди.

Рабиъа ибн Абу Абдуррахмон Имом Молик раҳимахуллохга Аллох таъолонинг Аршга кўтарилиши хақида савол берганида У: «Кўтарилиш маълум, бироқ, қайфиятини ақл идрок эта олмас. Аллохдан элчи юбориш, пайгам-бардан етказиш ва биздан тасдиқлаш»- деб жавоб берди.

Имом Молик раҳимахуллохга Аршга кўтарилиш хақида савол берилганида: «Кўтарилиш маълум, қайфияти номаълум, унга иймон келтириш фарз ва у хақида сўраш бидъатдир»- деб жавоб берди-да, савол берган одамга: «Сен ёмон одам экансан»- деди ва уни хузуридан чикаришга амр этди.

Муъминларнинг онаси Умму Салама розияллоху анходан ҳам шу мазмундаги сўзлар ривоят килинди.

Имом Абу Абдуррахмон Абдуллох ибн Муборак раҳимахуллох: «Биз роббимизни самовотлар тепасида, Арш устида, махлуқларидан ажраган деб биламиз»- деди.

Имомларнинг бу тўғрида айтган гаплари кўп бўлиб, бу ерда нақл қилиш имкони йўқдир. Буларни билмокчи бўлган одам суннат олимлари ёзган китобларга мурожаат қилсин. Масалан: Абдуллох

ибн Имом Ахмаднинг «ас-Сунна», Мухаммад ибн Хузайманинг «ат-Тавхид», Абу Бакр ибн Абу Осимнинг «ас-Сунна», шайхулислам ибн Таймийянинг Хамо ахлига берган жавоблари. Бу жавобларнинг катта фойдалари бор. Унда муаллиф «ахлуссунна» эътиқодини очик баён қилган ва улар айтган сўзларнинг тўғри, душманлари айтган сўзларнинг ботил эканига далолат қилувчи шаръий ва аклий далилларни келтирган.

Шунингдек, у ўзининг «ат-Тадаммурийя» рисоласида бу мавзунини кенгрок ёритиб, «ахлуссунна» эътиқодини аклий, наклий далиллар ва муҳолифларга раддиялар бериш билан баён қилган. Хақиқатни билишни хоҳлаган кишилар бу асарларга муурожаат этсинлар.

Аллох таъолонинг исм ва сифатларида муҳолиф эътиқодда бўлган хар бир киши, аклий ва наклий далилларга ҳилоф бўлгани учун, исм ва сифатларни исбот ёки инкор этар экан зиддиятлар ичида қолиши муқаррардир.

«Ахлуссунна вал-жамоа» эса Аллох таъолога Аллох ўзи учун Куръон Каримда ва расулulloх соллalloху алайхи ва саллам суннатларида исбот этган барча исм ва сифатларни исбот этдилар ҳамда Аллохни махлуқларга ўхшашдан бутунлай покладилар. Натижада, зиддиятлардан узок бўлиб, далилларга амал қилдилар. Бу – пайгамбарлар олиб қелган хақиқатни ушлаган, шу хақиқат учун бор қучини сарф этган ва Аллох учун хақиқатга муваффақ ҳамда уни зохир қилиши учун холис бўлган кишилардаги Аллох таъолонинг суннатиدير. Аллох таъоло деди:

«Балки, биз хақиқатни ботил устига отамиз. Хақиқат ботилни яқсон қилади. Баногнох ботил йўқ бўлур» (Анбиё: 18)

«Улар қандай мисол қелтирмасинлар, биз сизга хақиқат ва энг гўзал тафсири олиб қелдик» (Фурқон: 33).

Хофиз ибн Касир раҳимахуллох ўзининг машхур тафсирида Аллох таъолонинг: **«Роббингиз - ер ва осмонни етти кунда яратиб, Аршга қўтарилган Аллохдир»** оятини чиройли тафсир қилган. Биз ҳам унинг сўзларини бу ерда қелтирсак фойдадан холи бўлмайди. У шундай деди: «Одамлар бу ҳақда турлича сўзлар айтган бўлиб, уни бу ерда қелтиришнинг имкони йўқ. Биз бу ишларда салаф солихлар: Имом Молик, Авзойи, Саврий, Лайс ибн Саъд, Имом Шофийи, Имом Ахмад, Исхок ибн Роҳвайх ва бошқа яшаган ва яшаётган имомларнинг йулидан юрамиз. Яъни исм ва сифатларни ворид

бўлгани каби таъйиф, ташбих ва таътилсиз тушунамиз ва тушунтирамиз. Ўхшатувчиларнинг хаёлларига келаётган куринишлар Аллоҳда йўқдир. Чунки, Аллоҳга махлукларнинг биронтаси ўхшамас ва У Эшитувчи ва Курувчи зотдир. Балки, иш Имом Бухорийнинг устози Нуъайм ибн Хаммод Хузоейнинг: «Аллоҳни махлукига ўхшатган киши – кофирдир. Аллоҳ ўзини сифатлаган сифатларни инкор этган киши – кофирдир. Аллоҳ ва расули Аллоҳни сифатлаган нарсаларда ўхшатиш йўқдир»- деб айтгани каbidир. Аллоҳ таъоло учун оятлар ва ишончли суннатларда ворид бўлган исм ва сифатларни (Аллоҳнинг) буюклигига лойик суратда исбот этиб, Аллоҳдан нуксонларни рад этган киши хидоят йулидадир».

Иккинчи:

Фаришталарга иймон келтириш

Бу иймон фаришталарга мухтасар (умумий) ва муфассал тарзда иймон келтиришни ўз ичига олади. Мусулмон одам Аллоҳ таъолонинг фаришталари бор экани, У уларни ўзигагина итоат қилишлари учун яратган экани ҳамда уларни Аллоҳдан аввал бирон сўз айтмайдиган, балки, Аллоҳнинг амрига мувофиқ амал қиладиган хурматли бандалар деб сифатлаганига иймон келтиради.

Аллоҳ таъоло деди: **«Аллоҳ уларнинг олд ва орқаларидаги барча нарсани билади. У(фаришта)лар Аллоҳ рози бўлган кишинигина шафоат қиладилар. Холбуки, улар Аллоҳнинг кўркувидан шафкат сўрайдилар» (Анбиё: 28).**

Фаришталар турли вазифаларни бажарадилар. Уларнинг баъзилари Аршни кўтариш, баъзилари жаннат ва жаханнам посбонлиги, баъзилари эса бандаларнинг қилган амалларини сақлашга вакил қилинган.

Биз муфассал суратда Аллоҳ таъоло ва расулуллоҳ соллаллоху алайхи ва саллам исмларини баён қилган Жибрил, Микоил, жаханнам посбони Молик, сурга дам уришга вакил қилинган Исрофил каби фаришталарга иймон келтирамиз. Уларнинг исмлари кўплаб ишончли хадисларда ривоят қилинган. Имом Бухорийнинг «Сахих» китобида Оиша розияллоху анходан нақл қилинади: «Расулуллоҳ соллаллоху алайхи ва саллам дедилар: **«Фаришталар нурдан, жинлар оловнинг алангасидан, Одам (алайхиссалату вассалом) роббингиз сизга сифатлаган нарса (лой) дан**

яратилган». Бу хадисни Имом Муслим ҳам ўзининг «Сахих» ида ривоят килди.

Учунчи:

Китобларга иймон келтириш

Аллох таъоло ўз хақкини баён қилиш ва унга даъват этиш учун пайгамбарларига китоблар нозил қилганига муфассал тарзла иймон келтиришимиз фарздир.

Аллох таъоло деди: **«Биз элчиларимизни хужжатлар билан юбордик ва улар билан бирга Китоблар ҳамда одамлар адолатни барпо қилишлари учун тарозини туширдик» (Хадид: 25)**

«Одамлар яхлит бир уммат эдилар. Аллох уларга хушхабарчи ва огохлантирувчи элчиларни юборди ва улар билан бирга одамлар уртасида ихтилоф қилган нарсаларида ҳукм қилишлари учун хақиқат билан Китобларни нозил қилди» (Бақара: 213).

Аллох таъоло исмларидан хабар берган Таврот, Забур, Инжил ва Куръонга муфассал тарзда иймон келтираман.

Куръон Карим бу китобларнинг энг афзали ва сўнггисидир. У ўзидан аввалги барча китобларга рақиб-шоҳид ва уларни тасдиқловчи. Уммат унга расулуллох соллаллоху алайхи ва салламнинг ишончли суннатлари билан бирга эргашиши ҳамда улар билан ҳукм қилиши керак. Чунки Аллох таъоло Муҳаммад соллаллоху алайхи ва салламни жинлар ва одамларга юборди. Ул зотга инсу-жинлар ўртасида ҳукм қилиши учун куръонни нозил қилди ва уни қалблардаги қасалликларга шифо, барча нарсанинг баёни ва муъминлар учун хидоят ва раҳмат қилди.

Аллох таъоло деди: **«Бу – биз нозил қилган муборак Китобдир. Унга эргашингиз ва такво қилингиз! Шояд сизларга раҳм қилинса» (Анъом: 155)**

«Биз сизга Китобни барча нарсанинг баёни, мусулмонлар учун эса хидоят, раҳмат ва башорат ўларок нозил қилдик» (Наҳл: 89)

«Айтинг; «Хой одамлар, мен сизларга самовот ва ернинг мулки унинг бўлган зотнинг элчисиман. Ундан ўзга илох йўқ

унинг ўзи ҳақдир, У тирилтиради ва ўлдиради. Бас, Аллоҳга ва унинг Аллоҳга, Аллоҳнинг сўзларига иймон келтирган уммий пайгамбар-элчисига иймон келтиринглар! Унга эргашинглар! Шояд хидоят топсангизлар» (Аъроф: 158).

Бу маънодаги оятлар жуда ҳам кўпдир.

Туртинчи:

Пайгамбарларга иймон келтириш

Пайгамбарларга умумий ва муфассал тарзда иймон келтириш фарздир.

Биз: «Аллоҳ таъоло бандаларига ўзлари ичидан хушхабарчи, огохлантирувчи ва ҳақиқатга даъват этувчи элчиларни юборган. Уларга ижобат қилган кимса бахт-саодатга эришиб, муҳолиф бўлган кимса муваффақиятсизлик ва надоматга мубтало бўлади. Пайгамбарларнинг энг афзали ва охиригиси Мухаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламдирлар»- деб иймон келтирамиз.

Аллоҳ таъоло деди: **«Биз барча халққа Аллоҳ таъологагина ибодат қилинган ва тоғутдан узок бўлинган!»- (деб даъват этадиган) элчиларни юбордик» (Наҳл: 36)**

«Биз пайгамбарлардан кейин одамлар учун Аллоҳнинг зарарига ҳужжат бўлмасин учун пайгамбарларни хушхабарчи ва огохлантирувчи қилиб юбордик» (Нисо: 165)

«Мухаммад (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) сизларнинг эркакларингиздан бирортасининг отаси эмас. Балки, Аллоҳнинг элчиси ва пайгамбарларнинг сўнггисидир» (Ахзоб: 40).

Аллоҳ таъоло исмларини баён қилган ёки расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламдан собит бўлган Нух, Худ, Солиҳ, Иброҳим ва бошқа пайгамбарларга исмлари билан иймон келтирамиз. Аллоҳ таъоло пайгамбаримиз ва уларнинг барчасига салавот ва саломлар йўлласин!

Бешинчи:

Охират қунига иймон келтириш

Охират кунига иймон келтириш ичига Аллох таъоло ва расулуллох соллаллоху алайхи ва саллам ўлимдан сўнг бўлиши хакида хабар берган кабр фитнаси, кабр азоби ва неъматлари, киёмат куни бўладиган дахшатлар, Сирот кўприги, тарози, хисоб-китоб, мукофотлаш, одамлар ўртасида амал номаларининг таркатилиши: одамларнинг баъзилари уни чап ва баъзилари ўнг ва баъзилари орка томонларидан олишлари, расулуллох соллаллоху алайхи ва салламга берилган Хавз, жаннат, жаханнам, муъминларнинг ўз роббиларини кўришлари ва Унинг улар билан сўзлашиши ва бундан бошқа, Аллохнинг Китоби ва расулуллох соллаллоху алайхи ва салламнинг хадисларида собит бўлган барча нарсаларга иймон келтириш ҳам киради.

Буларнинг барчасига Аллох ва Унинг расули (соллаллоху алайхи ва саллам) хабар берганидек иймон келтириш фарздир.

Олтинчи:

Такдир (кадар) га иймон келтириш

Такдирга иймон келтириш тўрт нарсани ўз ичига олади:

Аллох таъоло бўлган ва бўладиган барча нарсани билган экани.

Аллох таъоло бандаларининг ахволлари, ризклари, ажаллари, амаллари ва бундан бошқа ишларининг барчасини билган ва унга ҳеч бир нарса сир эмас.

Аллох таъоло деди: **«Аллох барча нарсани билувчидир» (Мужодала: 7)**

«Токи сизлар Аллох барча нарсага кодир эканлиги ва Аллох ҳар бир нарсани Ўз билими билан ихота килиб олганини билишларингиз учун...» (Талок: 12).

2. Аллох таъоло такдир ва ҳукм қилган барча нарсани ёзган экани.

Аллох таъоло деди: **«Биз ер улардан қанча нарсани қамайтира олганини билдик. Бизнинг ҳузуримизда (барча нарсани) сакловчи Китоб бордир» (Коф: 4)**

«Биз барча нарсани очик Китобда белгилаб кўйдик» (Ёсин: 12)

«Аллох Само ва Ердаги барча нарсани билишини билмадингизми?! Унинг барчаси Китобда ёзилгандир. Дархакикат, бу Аллох учун осондир» (Хаж: 70).

3. Аллохнинг таъсир этувчи хохишига ишониш.

Аллох таъоло хохлаган нарса бўлади ва хохламаган нарса бўлмайди.

Аллох таъоло деди:

«Аллох хохлаганини килади» (Хаж: 18)

«Балки, Унинг иши бир нарсани хохлаб колса «Бўл!» дейди ва у бўлади» (Ёсин: 82)

«Сизлар барча Оламлар роббиси бўлган Аллох хохласагина хохлайсизлар» (Таквир: 29).

4. Аллох таъолонинг барча махлулотни яратган экани.

Махлулотларнинг Аллохдан бошка Холики ва Роббиси йўқдир.

Аллох таъоло деди: **«Аллох барча нарсанинг Холикидир ва У барча нарсага Вакилдир» (Зумар: 62)**

«Хой одамлар, Аллохнинг берган неъматларини ёдга олинглар! Сизлар учун осмону ердан ризк берадиган Аллохдан ўзга Холик борми?! Ундан бошка илох йўқдир. Бас, сизлар каёкка бурилиб кетмоқдасизлар» (Фотир: 3).

«Ахлуссунна вал-жамоа» эътикодида тақдирга иймон келтириш, бидъатчиларга хилоф ўларок, мазкур тўрт нарсага иймон келтиришни ўз ичига олади.

Аллох таъолога иймон келтириш ичига: «Иймон – талаффуз ва амал бўлиб, Аллохга итоат қилиш билан кўпаяди ва осий бўлиш билан озаяди. Модомики, халол ҳисобламас экан, ширк ва куфрдан бошка зино, ўғирлик, судхўрлик, маст қилувчи ичимликларни ичиш, ота-онага оқ бўлиш ва бундан бошка катта гуноҳларни қилиш билан бирон бир мусулмонни кофир деб ҳисоблаш мумкин эмас»- деб эътикод қилиш ҳам қиради. Зеро, Аллох таъоло шундай деди: **«Ал-**

лох ўзига шерик икклинишини кечирмайди ва ундан бошка барча гунохларни хохлаган кишиси учун кечиради» (Нисо: 48 ва 116).

Расулуллох соллаллоху алайхи ва салламдан ривоят килинган энг ишончли хадисларда ҳам, Аллох таъоло калбида хардал уругича иймон бўлган кимсаларни жаханнамдан чикариши хакида хабарлар келган.

Аллох таъолога иймон келтириш ичига Аллох йулида яхши кўриш ва Аллох йулида нафратланиш ҳамда Аллох йўлида дўстлашиш ва Аллох йўлида душман бўлиш ҳам киради. Демак, муъмин муъминларни севиб, улар билан дўст бўлади. Кофирларни эса ёмон кўриб, уларни ўзи учун душман деб ҳисоблайди.

Ислом Умматининг биринчи муъминлари – расулуллох соллаллоху алайхи ва салламнинг сахобалари эди.

«Ахлуссунна вал-жамоа» расулуллох соллаллоху алайхи ва салламнинг сахобаларини севиб, уларни ўзлари учун дўст деб ҳисоблайдилар ва уларни: «Пайгамбарлардан сўнг одамларнинг энг афзаллари»- деб эътикод киладилар.

Расулуллох соллаллоху алайхи ва саллам дедилар: **«Асрларнинг1[1] энг яхшироги менинг асрим. Кейингиси улардан кейингилари, кейингиси улардан кейингилари»** (Муттафақун алайх).

«Ахлуссунна вал-жамоа»: «Саҳобаларнинг энг афзали Абу Бакр Сиддик, кейингиси Умар ибн Хаттоб, кейингиси Усмон Зуннурайн, кейингиси Алий ал-Муртазо, улардан кейингилари жаннатдан башорат берилган ўнта саҳоба, кейингилари эса бошка саҳобалардир (Аллох улардан рози бўлсин!)»- деб эътикод киладилар.

«Ахлуссунна вал-жамоа» саҳобалар ўртасида бўлиб ўтган келишмовчиликлардан кўз юмадилар ва: «Улар ижтиход килдилар. Тўғри ижтиход килган саҳобаларга икки, хато ижтиход килган саҳобаларга битта савоб бор»- деб эътикод киладилар.

«Ахлуссунна вал-жамоа» расулуллох соллаллоху алайхи ва салламнинг расулуллох соллаллоху алайхи ва салламга иймон

келтирган ахли байтларининг барчасини севадилар ва уларни ўзлари учун дўст деб биладилар. Улар расулуллох соллаллоху алайхи ва салламнинг барча рафикалари – муъ- минларнинг оналарини яхши курадилар ва ўзлари учун дўст деб биладилар ҳамда уларнинг барчаларига Аллох улардан рози бўлишини сўраб дуо киладилар.

«Ахлуссунна вал-жамоа» расулуллох соллаллоху алайхи ва салламнинг саҳобаларини ёмон кўрган, уларни сўккан ва расулуллох соллаллоху алайхи ва салламнинг ахли байтлари хақида гулув тушунчаларга бориб, уларни Аллох таъоло кўйган макомлардан юкори макомларга чиқарган «рофиза» лар (шиалар) нинг йулларидан ҳамда расулуллох соллаллоху алайхи ва салламнинг хонадонига сўз ва ҳаракатлари билан озор берган «носиба» лардан узок бўладилар.

Кискача суҳбатимиз мобайнида тилга олишга ҳаракат қилганимиз Аллох таъоло расулуллох соллаллоху алайхи ва саллам билан бирга юборган «Соғлом эътикод» дир. Бу нажот топгучи тоифа – «ахлуссунна вал-жамоа» эътикодидир. Расулуллох соллаллоху алайхи ва саллам бу тоифа хақида дедилар: **«Умматимдан бир тоифа Аллохнинг амри келгунига қадар, ҳақиқат узра, ёрдамланган ҳолатида қолади. Уларга уларни тарк этган кимсалар зарар етказа олмайдилар».**

Расулуллох соллаллоху алайхи ва саллам: **«Яхудийлар етмиш бир, насронийлар етмиш икки гуруҳга бўлиндилар. Бу Уммат тез кунда етмиш уч гуруҳга бўлинади. Уларнинг биридан бошқа барча гуруҳи жаҳаннамда- дир»**- дедилар. Саҳобалар: **«Улар кимлар, ё расулуллох?»**- деб сўрадилар. Расулуллох соллаллоху алайхи ва саллам: **«Мен ва саҳобаларим юрган йўлдан юрган кимсалар»**- деб жавоб бердилар. Демак, бу - маҳкам ушлаш, устида са- бот билан туриш ва унга зид бўлган нарсалардан узок бўлиш керак бўлган эътикоддир.

Ушбу эътикоддан юз угирган ва унга зид бўлган йуллардан юрган одамларнинг тоифалари ҳам кўпдир. Улар бут, фаришта, жин, авлиё, дарахт, тош ва бошқа махлукларга ибодат қилган кимсалардир. Улар пайгамбарларнинг даъватларига ижобат қилмаган, балки, уларга Қурайш ва бошқа араб қабилалари ўжарлик қилиб муҳолиф бўлганларидек, муҳолифлик қилдилар. Улар ўз маъбудларидан эҳтиёжларини ўташлари, касалликларига шифо, душманлари устидан галаба беришларини сўрашар, улар учун қурбонликлар сўйиб, назрлар қилар эдилар.

Расулуллох саллаллоху алайхи ва саллам уларнинг бу амалларини инкор килдилар ва уларни Аллохнинг ёлғиз ўзига холис ибодат килишларига даъват килганларида улар бундан ажабландилар ва инкор килдилар. **«Кўпгина олихаларни битта илох килиб кўйдими?! Бу жуда хам ажойиб ишқу!»** (Сод: 5)

Расулуллох соллаллоху алайхи ва саллам уларни тинимсиз Аллох таъолонинг йулига даъват этдилар, ширк амалларидан огохлантирдилар ва ўзлари даъват этаётган диннинг хакикатини баён килдилар. Натижада, Аллох таъоло уларнинг бир гурухини ислом динига хидоят килди. Кейинрок эса араблар Ислом динига гурух-гурух бўлиб кира бошладилар. Аллохнинг дини расулуллох соллаллоху алайхи ва саллам, саҳобалар ва тобиинларнинг тинимсиз харакатлари ва жиходлари сабабли барча динлар устидан голиб келди. Кўплаб халклар жаҳолат зулматига гарк бўлиб, уларнинг талайгина қисми пайгамбарлар ва авлиёлар хақидаги гулув тушунчалари, улардан ёрдам сўраб дуо килишлари ва бошқа ширк турлари билан жоҳилият динига қайтдилар-да, «Ла илаҳа иллаллох» калимасининг маъноларини араб кофирлари билгани каби била олмай колдилар. Бизга Аллохнинг ўзи ёрдамчи бўлсин!

Ширк амали жаҳолатнинг галабаси сабабли пайгамбарлик асридан то бизнинг кунимизга қадар хар ерда намоён бўлмокда.

Хозирги мушрикларнинг шубҳаси аввалги мушриклар шубҳасининг айнан ўзидир.

Аллох таъоло деди: **«(Мушриклар): «Улар бизнинг Аллох хузуридаги хомийларимиздир»- (дедилар)»** (Юнус: 18)

«(Мушриклар): «Биз у (олиха) ларга бизларни Аллохга якин қилади, деб ибодат қиламиз, холос»- (дедилар)» (Зумар: 3).

Аллох таъоло бу шубҳани бекор қилиб, Аллохдан бошқаси учун, у ким бўлишидан қатъий назар, ибодат қилган киши кофир бўлиб, Аллохга шерик қилган эканини баён килди.

Аллох таъоло деди: **«(Улар) Аллохдан ўзга, ўзлари учун зарар ёки фойда бера олмайдиган нарсаларга ибодат қиладилар ва: «Ана ўшалар бизнинг Аллох хузуридаги хомийларимиз»- деб айтадилар»** (Юнус: 18).

Аллох таъоло уларга ўзининг бу сўзлари билан раддия берди: **«Айтинг; «Сизлар Аллохга Ер ва Осмонларда бўлмаган**

нарсаларидан хабар берасизларми? Мен Аллохни мушриклар сифатлаётган барча нарсалардан поклайман» (Юнус: 18). Аллох таъоло бу оятларда ўзидан бошқа барча кимса – пайгамбар, фаришта ва бошқаларга ибодат қилиш, гарчи мушриклар бошқача номлар билан номласалар-да, катта ширк эканини баён қилиб деди: **«(Мушриклар): «Биз уларга бизларни Аллохга якин қиладилар. Деб ибодат қиламиз, холос»- (дедилар)» (Зумар: 3).** Аллох таъоло мушрикларга раддия бериш мақомида шундай деди: **«Аллох таъоло улар ўртасида келиша олмаган нарсаларида ҳукм қилади. Дарҳақиқат, Аллох ёлгончи кофирларни хидоят қилмайди» (Зумар: 3).** Аллох таъоло уларга дуо, кўркув, умид ва бошқа нарсалар билан ибодат қилиш Аллох таъолога кофир бўлиш эканидан хабар бериб мушрикларнинг: **«Олихаларимиз бизларни Аллохга якин қилади»- деб айтишлари ёлгон эканидан дарак берди**

Соглом эътикод ва пайгамбарлар олиб келган хабарларга зид бўлган куфр эътиқодлари

Асримизда яшаётган ва ўзларини социалист, коммунист ва баъсчи деб номласада, лекин, Ленин ва Маркс издошлари бўлган дахрийлик ва куфр даъватчилари бўлмиш худосизлар эътиқоди.

Чунки уларнинг тасаввурларининг асоси – охират, жаннат ва жаханнамни инкор этиш ва барча динларга кофир бўлишдир. Уларнинг китобларини ўқиган ва ахволларини ўрганган одам, бу эътикод барча самовий динларга зид ва эргашган кишиларни дунё ва охиратдаги энг хатарли оқибатларга олиб боришини тушуниб етади.

Ҳақиқатга зид бўлган эътиқодлардан бири – ботинийлар ва тасаввуф ахлининг «авлиёлар» деб исмлаган кишиларни Аллохга Коинот ишларини бошқариш ва режалаштиришда шерик деб эътикод қилишларидир.

Улар ўз авлиёларини «кутб», «автод», «гавс» ва бошқа ўзлари ихтиро қилган номлар билан атайдилар. Бу – рубубиятдаги энг хунук ширкдир. Бу ширк жоҳилият давридаги арабларнинг ширкидан ҳам ёмонроқдир. Чунки жоҳилият даврида яшаган араблар рубубиятда эмас. Балки, ибодат пайтидагина Аллох учун шерик қилар эдилар. Уларнинг ширклари ҳаётларининг фаровонлик давригагина чекланар, кийинчилик пайтларида эса ибодатни Аллох учун холис қилар эдилар.

Аллох таъоло деди: «Улар кемага минар эканлар динни Аллох учун холис килишар, Аллох уларни курукликка саломат етказса Аллохга шерик килар эдилар» (Анкабут: 65).

Улар рубубият Аллох учунгина эканига эътироф этар эдилар: «Улардан ўзларини ким яратгани хакида сўрасангиз улар: «Аллох»- деб жавоб берадилар» (Зухруф: 87).

«(Сиз): «Сизларни Само ва Ердан ризклантирган, (сизларнинг) эшитиш ва кўриш(ингиз)га эга бўлган, ўликдан тирикни, тирикдан ўликни чиқарадиган ва ишларни режалаштирадиган зот ким?»- деб сўрасангиз, улар тезда: «Аллох»- деб жавоб берадилар. Бас, Сиз улар- га: «Ундай бўлса каёкка бурилиб кетаяпсизлар?»- деб айтинг» (Юнус: 31).

Бу маънодаги оятлар жуда хам кўп.

Кейинги мушриклар аввалги мушрикларга икки нарсани зиёда килдилар:

Биринчи: Баъзи одамларнинг Аллох таъолога рубубиятда шерик килишлари.

Иккинчи: Хам фаровонли, хам кийинчилик пайтларида Аллох таъолога шерик килишлари.

Буни уларнинг ахволларидан ўрганиб, улар ичида юрган хамда Мисрдаги Хусайн ва Бадавий, Адандаги Айдарус, Ямандаги Ходий, Шомдаги Ибн Арабий, Ирокдаги Абдулкодир Жийлоний, (Бухородаги Бахоуддин Накшбанд) ва бошкаларнинг кабрлари олдида килинаётган ишларни кўрган одам жуда яхши билади. Уларнинг бу ишларини таъкиклаб, Аллох таъоло Мухаммад соллаллоху алайхи ва саллам ва бошка пайгамбарлар билан юборган тавхид хакикатини баён килиб берадиган одамларнинг сони жуда хам оздир. **«Биз Аллохнинг (кули) миз ва Унгагина кайтувчидирмиз».**

Биз Аллох таъолодан уларни тўғри йўлга йўллаши, улар ўртасида хидоят даъватчиларини кўпайтириши хамда мусулмонларнинг рахбарлари ва уламоларини бу ширкни илдизи билан куритишларига муваффақ килишини сўраймиз. У эшитувчи ва якин зотдир.

Соглом эътикодга исм ва сифатларда зид бўлган эътикодлардан бири – жахмий, мўтазила ва уларнинг йўлларида юрган бидъатчиларнинг Аллохнинг сифатларини рад этиш ва Аллохнинг камолотига лойик бўлганидек тушунмаслик ҳамда Аллох таъолони махлук, ашё ва бўлиши мумкин бўлмаган сифатлар билан сифатлашдаги эътикодларидир. Аллох уларнинг айтган сўзларидан бутунлай буюқдир.

Булар жумласига Ашъарийлар каби Аллохнинг баъзи сифатларини исбот ва баъзиларини инкор этган гуруҳлар ҳам киради. Уларнинг исбот этган сифатларида ўзлари инкор этган ва аклий ҳамда наклийд далилларини таъвил килган сифатлардаги улар кочган нарсанинг ўхшаши (яъни: ташбих) лозим бўлади. Улар бу ишда очик карама-каршилиққа тушиб қоладилар.

Аммо «ахлуссунна вал-жамоа» Аллох таъоло учун Аллох ва расули Мухаммад соллаллоху алайхи ва саллам исбот этган исм ва сифатларни комил суратда исбот этдилар ва Аллох таъолони махлукларига ўхшашдан бутунлай покладилар. Улар далилларга амал килдилар ва бирон бир ўзгартишга йўл кўймадилар. Натижада, бошқалар тушган зиддиятлар гирдобига тушмадилар. Шугина дунё ва охирадаги бахт-саодат йўлидир. Шугина бу Умматнинг салафи ва имомлари юрган йўлдир. Зеро, бу Умматнинг охири Аллохнинг Китоби ва суннатга эргашиш ва у иккисига зид бўлган нарсани тарк қилишгина ислох қилиши мумкин.

Аллох субхонаху ва таъолодан газабининг сабабчилари ва аламли азобларидан паноҳ сўрайман.

Аллох пайгамбаримизга, унинг оиласи ва саҳобаларига салават ва саломлар йўлласин!

* * *